

**KÉTTANNYELVŰSÉG – PEDAGÓGUSKÉPZÉS, KUTATÁS,
OKTATÁS C. KONFERENCIA****MÁRKUS ÉVA**

az Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Karának
tanszékvezető főiskolai docense
markuseva@t-online.hu

Az ELTE TÓFK Idegen Nyelvi és Irodalmi Tanszéke a két tanítási nyelvű oktatás hazai bevezetésének 20. évfordulója tiszteletére 2008. november 12-én egynapos konferenciát szervezett *Kéttannyelvűség – pedagógusképzés, kutatás, oktatás* címmel. A konferencia része volt a Magyar Tudomány Hónapja rendezvényeinek. A konferenciát támogatta a Kétnyelvű Iskoláért Egyesület (KIE) és az Óvó- és Tanítóképzők Egyesülete (ÓTE).

Napjainkban egyenletesen növekszik az érdeklődés a két tanítási nyelvű általános iskolai oktatási programok iránt. Az utóbbi években az óvodás korosztály számára is egyre több helyen indítanak nyelvi programokat. A közoktatásnak a fenti igények kielégítése céljából egyre több, erre a speciális területre felkészített pedagógusra van szüksége. Tanító- és óvóképző intézményeink azonban ezekre a feladatokra még csak kevés helyen vannak felkészülve. Az eddig elért eredmények bemutatása mellett a további feladatok megoldásának lehetőségére kerestük a konferencián a választ.

A konferenciát a felsőoktatásban dolgozó kollégák számára szerveztük tapasztalatcsere és összegzés céljával, ennek megfelelően a résztvevők elsősorban a pedagógusképző intézményekből és a gyakorló óvodákból, illetve iskolákból érkeztek, de jelen volt a Nemzeti Tankönyvkiadó és egy városi önkormányzat képviselője is.

A plenáris ülésen *Rádlai Katalin* (főosztályvezető-helyettes, Oktatási és Kulturális Minisztérium) *A kéttannyelvű tanításra való felkészítés lehetőségei* címmel tartott előadást. Szólt az oktatásban történt paradigmaváltásról, hogy a minőségi oktatás kérdése nemzetállami ügyből közösségi szintű feladattá vált, és az oktatás társadalmi, gazdasági funkciója előtérbe került. Felhívta a figyelmet arra, hogy a Nemzeti Alaptantervben meghatározott, kiemelt kulcskompetencia az idegennyelvi kommunikáció. Elmondta, hogy a korai idegennyelv-oktatás ott hatékony, ahol a tanítást olyan pedagógus végzi, aki képzett a korai nyelvtanítás speciális módszertanának elméletében és gyakorlatában. A nyolcvanas évek végén a tanítóképzők e feladat megvalósítására hozták létre az idegennyelv-oktató tanító szakot, amely 1995-től a négyéves tanító szak kötelezően választható idegen nyelvi műveltségi területként élt tovább. Beszélt arról, hogy az idegen-nyelvű kommunikáció kulcskompetencia

a tanítóképzés tartalmi fejlesztését is szükségessé teszi. A két tanítási nyelvű oktatás nem érheti el a célját, ha csupán a tantárgyak célnyelven folyó oktatása történik. Meg kell, hogy jelenjen az adott korosztályhoz való értés; az oktatás, nevelés szemléletében, módszerében a különböző kultúrák értékein keresztül történő nevelés; az idegennyelven való gondolkodás képességének fejlesztése. Az előadó végezetül ismertette a két tanítási nyelvű oktatás személyi feltételeinek biztosításához jelenleg rendelkezésre álló képzési lehetőségeket. Ezek a tanítói alapképzés idegennyelvi műveltségi területe, a tanítói alapképzési szak nemzetiségi szakiránya valamint az idegennyelv szakos tanári képzés. Új minőséget képviselhet a tanítóképzés kisgyermekkorai nyelvi fejlesztésére épülő, tervezett mesterképzési szak: a korai inkluzív nyelvfejlesztő mesterképzési szak. A két tanítási nyelvű iskolai oktatás feltételeinek megteremtése mind a közoktatás, mind a pedagógusképzés oldaláról komoly kihívást jelent.

Vámos Ágnes (egyetemi docens, ELTE PPK; a Kétnyelvű Iskoláért Egyesület elnöke) *A két tanítási nyelvű oktatás alapkérdései* címmel tartott plenáris előadást. Előadásában vázolta a tannyelvpolitika – tannyelvpedagógia alapkérdéseit: a nyolcvanas években *Lewis* (1981) és *Nahir* (1988) a kétnyelvű oktatással kapcsolatosan a nyelvpolitikát mint *Policies for Bilingual Education* írták le, jelezve, hogy a nyelvpolitikának erre is hatása van. A nyelvpolitikának azon területei, amelyek a tanítás nyelvvel kapcsolatosak, a tannyelvpolitika körébe tartoznak. Miként a nyelvpolitika és a nyelvpedagógia, úgy a tannyelvpolitika és a tannyelvpedagógia is kapcsolódik egymáshoz. A szándékolt hatást ugyanis pedagógiai eszközökkel lehet elérni. Ez esetben a tanítás nyelvének pedagógiai jelenségvilága az érdeklődés tárgya, vagyis a tannyelv és más nyelvek kapcsolata, az óraszámok kérdése, a tannyelv és a tantárgyak kapcsolata, a nyelvhasználat, a nyelvváltás stb. Az előadó ezek összefüggéseire tért ki.

Szuchy Gabriella (adjunktus, ELTE TÓFK) szólt a HEFOP keretében történt tartalmi fejlesztésekről *A pedagógusképzés tartalmi és szerkezeti fejlesztése, a HEFOP-3.3.1-P-2004-09-0150/1.0 nyelvi programjai* című plenáris előadásában. Szó esett arról, hogy a pályázat során kidolgozásra került idegennyelv (német-angol) szakirány a tanító szakon belül az idegennyelvi műveltségterületi képzés lehetőségein túl olyan szakirányos szakosodási lehetőséget biztosít a hallgatóknak, amelynek keretében az idegennyelvi, kulturális, irodalmi és történelmi ismeretek, valamint a szaktantárgyak idegen nyelven történő oktatásának nyelvi és módszertani ismeretei együttesen biztosítják a közoktatás és a társadalom igényeire válaszolni képes nyelvtanító/pedagógus képzését. A virtuális program keretében a tartalmi megújulást az új szempontok érvényesítése biztosította. Középpontba került az oktató-nevelő munkához nélkülözhetetlen pedagógusi személyiség és attitűd kialakítása és a szakmai kompetenciák megalapozása. Hangsúlyosan jelenik meg a program tartalmában a felkészítés az európai térségben való tájékozódásra és más kultúrák megismerésére, elfogadására. Megjelent az esélyegyenlőség és a speciális igényű nyelvtanulók

oktatására, nevelésére való felkészítés. A program a hagyományos ismeretanyagot a közoktatásban hiányt jelentő ismeretanyaggal egészíti ki.

Kovács Judit (főiskolai docens, ELTE TÓFK, a KIE tudományos szekciójának vezetője) az ELTE TÓFK *magyar-angol kéttannyelvű tanító- és óvodapedagógus képzési programja* című plenáris előadása a korai idegennyelv-fejlesztésnek egy, a felsőoktatásban mindez ideig kevés figyelmet kapott területéről, a 3–10 éves korosztály nyelvelsajátításon alapuló idegennyelvi programjaira való pedagógusképzésről számolt be. Az ELTE TÓFK-on a 2006/07-es tanévtől kezdve van módja az óvodapedagógus és tanító szakos hallgatóknak ilyen témájú kurzusok választására. Az előadó először röviden áttekintette a korai nyelvfejlést támogató pedagógiai-pszichológiai érveket, ezek sorában is különösen azokat, amelyek a korai kezdet és a tartalomalapú nyelvoktatás együttes megvalósítása mellett szólnak. Ezután a témát európai kontextusba helyezte, megjegyezve, hogy korai kéttannyelvű programok Európában mindössze hét országban vannak. A nemzetközi összehasonlításban hazánk igen előkelő helyet foglal el, ezt bizonyították az előadás során bemutatott kutatási eredmények. Az előadás második részében Kovács Judit ismertette az ELTE TÓFK innovációjának, a tartalomalapú általános iskolai, illetve óvodai idegennyelvi programokra felkészítő pedagógusképzésnek a főbb tartalmi jegyeit, amely kurzusokban programíróként és oktatóként vesz részt.

Márkus Éva (tanszékvezető főiskolai docens, ELTE TÓFK) az *ELTE TÓFK magyar-német kéttannyelvű tanító- és óvodapedagógus képzési programja* című plenáris előadásában bemutatásra kerültek az ELTE TÓFK magyar-német kéttannyelvű tanító- és óvodapedagógus képzési programjai: a tanító német műveltségi terület és a német nemzetiségi tanítóképző program, valamint a német nemzetiségi óvodapedagógus képző program, illetve ezek továbbképzésként felkínált változatai, a német nemzetiségi tanító, illetve német nemzetiségi óvodapedagógus szakirányú továbbképzési szak – már végzett pedagógusok számára. Szó esett ezen kívül az európai dimenzióról a pedagógusképzésben. Az EU-ban minden gyereknek lehetőséget kell teremteni arra, hogy már korai szakaszban megtanuljanak az anyanyelvükön kívül még 2 másik idegen nyelvet. Ezt a célt nem lehet úgy elérni, hogy a gyerekeink az 5. osztályban kezdenek nyelvet tanulni, vagy hogy alsó tagozaton heti 1-2 órában kezdenek nyelvet „tanulni”. Az előadásban szó esett a korai kéttannyelvű oktatás sajátosságairól és a német nyelvterület tapasztalatairól, az immerziós (= a nyelvi belemerítés, nyelvi fürdő) módszerről. Végezetül megfogalmazódott, hogy törekedni kell a kéttannyelvű pedagógusképzés bevezetésére, hogy a felsőoktatás kielégíthesse a közoktatás részéről jelentkező igényt: olyan tanítókat kellene képezni, akik képesek az idegen nyelvet nemcsak idegennyelvként tanítani, hanem bizonyos tantárgyakat is képesek idegennyelven tanítani.

A délutáni szekcióelőadások 4 témacsoport köré rendeződtek:

1. A kisgyermekkorai nyelvoktatás kutatásának legújabb eredményei. Módszertani fejlesztés, tananyagfejlesztés a kéttannyelvű pedagógusképzés és a közoktatás számára. A szekciót vezette: *Kovács Judit*
2. A közoktatási kéttannyelvű gyakorlattal adekvát idegen nyelvű tantárgypedagógiai képzés a felsőoktatásban. A szekciót vezette: *Szilágyiné Hodossy Zsuzsanna*
3. Pedagógiai és nyelvi kompetenciák a kéttannyelvű oktatásban. A szekciót vezette: *Nádor Orsolya*
4. Kéttannyelvű pedagógusképzési programok a magyar/európai felsőoktatásban. A szekciót vezette: *Márkus Éva*

A konferenciát záró plenáris ülésen a szekcióvezetők összefoglalták szekciójuk tanulságait, a résztvevők elmondhatták véleményüket a konferenciáról, majd *Vámos Ágnes* szavai zárták a jó hangulatú rendezvényt. A konferencián elhangzott előadások az ELTE TÓFK támogatásával egy konferenciakötetben nyomtatásban is meg fognak jelenni.